

V ČÍSLE: Festival Melos-étos reflektuje úvaha Z. Martinákovej ● Z koncertného diania v Košiciach ● Vokálna produkcia Babjakovcov ● Banskobystrický Donizetti ● Vianoce v éteri a na obrazovke ● Informácie ● Servis HŽ

Hudobný život '94

ROČNÍK XXVI.

4 Sk

19. 1. 1994

1

DOBRÝ DEŇ!

Vianoce prešli v plúšti a pravej zimnej kalamite. Je tu nový rok, rok nového očakávania, nastal čas realít, skutkov. Prania, ktoré sme si na prahu roku minulého vinšovali, akosi rýchlo chladnú, hoc z úprimného srdca by som si želal, aby sa nám všetkým splnili do bodky a písmena. A keď už nie v hojnosti materiálnych statkov, tak aspoň v zdraví, aby bolo v norme a zodpovedalo priliehavosti veku, a keď už aj to bude pokulhávať, tak aby aspoň bol bohabojný mier, pokoj pre prácu, lásku, aby sa vytúžená súdržnosť nerozbíjala pre nezmyselnosti a malichernosti.

Je to akýsi paradox života. Na jednej strane si všetci navzájom želáme len to dobré, ušľachtilé a na strane druhej, len čo atrament na vinši zaschne, stáva sa z neho zdvorilostná floskula, ba z daktových úst vyznieva ako falošná a nebezpečná hra. Veď len čo sa bojujúce strany na bývalom juhoslovanskom území dohodli na vianočnom prímerí, netrvalo ani dva dni a opäť prichádzala smrť spolu s vianočnými a novoročnými vinšami. Hoci aj u nás, sme si všetci želali na Vianoce mier, pokoj, lásku a pohodu, na našom vlastnom južnom Slovensku sa už spolu s týmito vinšami zasievala nenávisť, nevraživosť, nesúdržnosť a nepokoj... Netvrdím, že nie sú príčiny aj pre istú nespokojnosť, že niet problémov, ktoré by bolo treba demokraticky riešiť, ventilovať, prehodnocovať. Obávam sa však, že keď niekto v mene kresťanstva, jeho zákonov a prikázaní, ktoré vo svojom názve nesie ako krycí štít, alebo ako dobre osvedčenú trade mark, keď vodu káže a víno pije, tak už potom dačo s nami, ale aj s kresťanskou morálkou, nie je v poriadku. Ak vianočné sviatky, sú vrcholné sviatky kresťanstva, tak by sme v nich mali mať úctu a na istý čas usilovať sa ovládnuť svoje kariéristické a po moci bažiacie libido.

Hudba bola odjakživa prejavom mieru, zmierlivosti, priateľstva a tichou oázou porozumenia aj bez veľkých slov. Nepamätám sa, že bola kedysi príčinou rasových, politických či triednych nešťavov. Azda aj preto ju niektorí politici nepotrebujú (česť výnimkám!). Chválabohu, zatiaľ nikomu nevaďí, že všetci slávni slovenskí rodáci, žijúci vo svete, sa píšú inak, ako po slovensky. Zatiaľ nám stačí, a bude stačiť, že nám robia dobré meno. A aké meno si robíme my kvôli problémom neprincipiálnym, ktoré nerozhodnú o tom, že budeme zdraví, šťastní, že budeme môcť pokojne pracovať, žiť, milovať, ekonomicky prosperovať, to sa zrejme ukáže v najbližších dňoch.

Sme, aby hudba bola pre POKOJ A LÁSKU. Skúsme aspoň my, bez konkrétnych manier, vytvoriť priestor k tomu, aby hudba svojou „jazykovou“ zrovnoprávnenosťou, univerzalitou, neješitnosťou nás spájala a nie rozdeľovala. Vytvoríme fiktívnu alianciu HUDBA PRE POKOJ A LÁSKU, v ktorej nebude precedensom to, kto je akej národnosti, náboženstva, straníckej príslušnosti, ale v ktorej základným kritériom bude hodnota človeka a jeho práce. Hudba má v istom slova zmysle transcendentálne vlastnosti, vďaka ktorým nemôže byť nikdy porazená, ale nemôže byť ani víťazom. Je tu pre každého, kto ju chce prijať a kto ju potrebuje a pre koho môže byť aj sebazáchranou pred zhubnosťou kariérizmu a nihilizmu.

Teda opäť si zaželajme, Dobrý deň, zdravie, šťastie, lásku, mier, materiálne i nemateriálne bohatstvo. Veď, keby sme si toto neželali, mysleli by sme si, že ani nežijeme...

MARIÁN JURÍK

Novoročný koncert sa konal pri príležitosti prvého výročia Slovenskej republiky, konal sa 1. januára 1994 v koncertnej sieni Slovenskej filharmónie v Bratislave. Koncert usporiadalo Ministerstvo kultúry SR spolu so Slovenskou filharmóniou.

Snímka R. Leško TA SR

Priateľov komornej hudby potešil vianočný koncert Mozartovho kvarteta zo Salzburgu, ktorý z iniciatívy Rakúskeho veľvyslanectva, vynikajúcim spôsobom predniesol v Zichyho paláci diela W. A. Mozarta a J. Haydna. Hudobný program spestrila literárnymi vstupmi Gabriele Schuchter z viedenského Burgtheatru.

Snímka: M. Jurík

Vianočnú a predvianočnú atmosféru dopĺňali rozličné benefičné podujatia. Na koncerte s názvom Tichá noc, ktorú poriadala Nadácia E. Kováčovej vystúpil o. i. aj spevokol Kardinálík z Bošian.

Snímka V. Bonko - TA SR

Sviatočná vianočná atmosféra zavládla aj v Športovej hale na Myjave, kde Spolok hudobného folklóru pri SHÚ uskutočnil prvý zo série vianočných koncertov NARODIL SA NÁM... Orchester ľudových nástrojov Rádio Bratislava, pod taktovkou Miroslava Šmída uviedol pre vyše tisíc návštevníkmi pestrý a umelecky vysoko hodnotný koncert z diel S. Stračinu, O. Demu, J. Malovca, I. Dubeckého a i

Snímka: M. Jurík

Chvíľa pre človečenstvo

Celý rok sa tešíme na tie neopakovateľné okamihy. Stávame sa znova aspoň na chvíľku deťmi, ich očami vnímate trblietavú inovaťku sviatočnej atmosféry. Vianoce. Sentimentálne si strážime tú nesmiernu, mámiťvú ilúziu, opájame sa čarovným sladkastým marivom. Každý sa snaží vydať zo seba to najlepšie, zastaví sa v tichom rozjímaní v autonómii svojho privatissima, uzavrieť sa v duchovnom spoločenstve s najbližšími. S dobrou knihou, peknou hudbou „svojimi“ autormi.

Prichádzajú k nám, za nami až do našich prítokov. Dobré slovo, hudba, ba aj obraz. Vďaka veku techniky, veku takmer dokonalých médií. Z rozhlasu sa počas celých sviatkov niesli nefalšované sviatočné tóny. Ako tradične zväčša stará hudba. Tá už sama osebe reflektuje harmóniu, konsonantné pocity. Vedľa nej folklór. Koledy, pastorely, perličky zo zvyklostných prameňov. Aby sme si pripomenuli a zdôraznili chuť rodnej postati. K tomu všetkému slová, záľaha slov. Raz presvedčivé, inokedy menej. Všetko záleží na autoroch, kontextoch, súvislostiach...

A čo televízia, tá magická skrinka, ktorá dokáže na celé hodiny priklncovať svojich verných?! Rozprávky, záplavy rozprávok. To aby

tí, ktorým Vianoce patria najviac, zotrvali v objatí pokoja a mieru. A tí dospelejší, nasiaknutí tvrdou realitou každodennosti, preniesli sa do snov odvkej spravodlivosti. Aspoň načas. Popri rozprávkach - a menej ako obvykle zlých správach - aj hudba. Viac ako zvyčajne hudba vážna. (Tvrdý rock dostal na pár dní voľno.) Azda najsviatočnejšie zneli organy v interiéroch chrámov, neokázalo, no o to veľknejšie. I koncerty, strihy a zostrihy z rôznych podujatí. Dramaturgia, vcelku sviatočná. Vybrať si mohol podľa vkusu kde-ko.

A ešte jedna špecialita, čisto vianočná: prezentácia humanitu v podobe rozličných benefícií. Programy s takouto egidou ma, bohužiaľ, dokážu veľmi napatne presvedčiť: exkurzy medzi deťmi, ktoré osud ukrátil o domov, lásku, zdravie. Aj medzi starých, vyčkávajúcich na kohosi v ich ostatných prítokoch... akési strnulé „koncoročné“ gesto. Rúham sa? Azda nie. Prisahám na humanitu v každej podobe. Lenže humanitu, ktorá je v nás prítomná i vo všedný deň. Neustále. Takú, ktorá nepotrebuje stimul, mimoriadny apel - trebárs ten vianočný. Neimponuje mi ten, prepýtujem, príležitostný nádech. Veď konáť dobro by malo byť našou človečenskou prirodzenosťou...

LÝDIA DOHNALOVÁ

Sviatočná ponuka

Vianoce sú pre mňa sviatky najväčšie, sviatky zrodenia lásky a nádeje zosobnené v betlehemskom Jezuliatku. Mám rada i trblietavú, sentimentálnu a možno niekedy až gýčovú vonkajšiu podobu týchto sviatočných dní a všetky tie rôznorodé vianočné podujatia vnímam akosi zhovievavejšie, poznačená vianočnou eufóriou. Aj tohtoročná sviatočná Bratislava ponúka dostatok vianočných produkcií, mimoriadnych i všednejších koncertov, benefícií, vystúpení v chrámoch, na námestí i v koncertných sieňach.

Už v polovici decembra sa uskutočnil v jezuitskom kostole benefičný organový koncert Slovkonzertu. Žiaľ, nie veľmi vydaný, so sólistami F. Klindom, G. Bitterovou a M. Turnerom. Nasledovali „rodinné“ vianočné koncerty v Slovenskej filharmónii s **Warchalovcami** a **Bratislavským detským zborom**, veľký vianočný koncert folkloristov v Slovenskom rozhlasu, ale aj trochu netradičný vianočný koncert akordeonistov **R. Kákonih** a **B. Lenka** v Märsbachovom paláci, či pásmo kolied súboru **Musa Ludens** a ďalšie podujatia, najmä benefičné, s účinkujúcimi chrámovými zbormi v bratislavských kostoloch. Vyvrcholením bol slávnostný benefičný koncert v Dóme sv. Martina, s poprednými sólistami a za účasti hlavy štátu, ktorý nám medzi sviatkami zo záznamu ponúka aj Slovenská televízia. Televízia priniesla v tomto roku viacero priťažlivých hudobných programov a hoci bolo medzi nimi i dosť repríz, každý si mohol z pomerne bohatej ponuky vybrať ten svoj najobľúbenejší. Stredovečnú hudobnú nádielku otvoril už tradičný benefičný koncert **Úsmev ako dar** pre deti z detských domovov, orientovaný však predovšetkým na populárnu hudbu. Vážna hudba dostala priestor v podvečerných koncertoch **Warchalovcov** so sólistami **I. Kirilovou**, **L. Vargicovou**, **J. Zsapkou** a **J. V. Michalkom** v šatinskej bazilike a **Capelly Istropolitani** na 2. programe. Samozrejme, nechýbali ani koledy, na Štedrý večer v podaní medzinárodných detských zborov. Tradičné ľudové vianočné spevy a koledy však zneli z obrazovky počas všetkých sviatočných dní. Tentoraz bola ponuka bohatšia aj o hudbu z dávnejších období hudobných dejín Slovenska, najmä výborne urobený program zo skladieb z **Victorisovej tabulatúry**, ktorý určite poteší aj hudobných „fajnšmekrov“ a viac populárne ladené

koncerty renesančnej a gotickej vianočnej hudby v podaní súboru **Musa Ludens**. Mrzí ma, že som nevidela koncert **Orchestra National de France** s **L. Maazelom**, vysielaný pod názvom **Vianoce v Paríži** na prvý sviatok vianočný, ako aj popoludňajší organový koncert **J. Szabóa** z kostola sv. Kataríny v Kremnici. Osobne ma veľmi potešila večerná repríza koncertu **José Carrerasa** v Bratislave z r. 1992 a určite pre mnohých bola zážitkom aj **Tolcsayova rocková opera Evanjelium o Márii** z divadla Nová scéna. Druhý sviatok vianočný žičil viac milovníkom rockovej a populárnej hudby, ale aspoň na neskorý večer zaradila televízia balet **S. Prokofieva Romeo a Júlia** v podaní francúzskych umelcov. Silvestrovskono-voročná televízna ponuka bola na vážnu hudbu menej štedrá. Na druhej strane silvestrovská podvečerná hodinka s **Babjakovcami** a **Vizváriovcami** nazvaná **Rodinný koncert** patrila k najprijemnejším programom z celej ponuky STV. Bezprostredné vyznania dvoch muzikantských rodín, popretkávané ich spoločným muzicírovaním, obdivuhodne zrelým a profesionálnym výkonom i tých najmladších pokračovateľov rodinnej tradície určite zaujala mnohých divákov. Dúfajme, že sa čoskoro dočkáme reprízy tohto programu v atraktívnejšom vysielačom čase. Priznám sa, zvykla som si po minulé roky na novoročný koncert Viedenských filharmonikov a potešilo ma, keď sa aj Bratislava pokúsila o vytvorenie podobnej tradície. V tomto roku sa plánovaná veľká novoročná show s hviezdny tenorovým obsadením a pod Bednárkovou réžiou napokon v SND nekonala, vraj pre rozdielne názory na podobu novoročného resp. slávnostného koncertu k výročiu vzniku Slovenskej republiky. Škoda! Iniciatíva ostala teda v rukách Slovenskej filharmónie, ktorá ponúkla, podľa mňa nie najšťastnejšie **Orffovu Carminu Buranu**. Televízia však tento koncert neprebrala a divákovi ponúkla ako večerný novoročný koncert **záznam z vystúpenia Babjakovcov** v bratislavskom Primaciálnom paláci. (Píšeme o ňom na str. 6.) Nemám výhrady voči samotnému koncertu a výkonu jeho protagonistov, ale jeho zaradenie na tento termín, pod egidou „novoročný“ ma sklamal. To už radšej zostanem pri tradičných Straussových valčíkoch viedenskej televízie.

MARTINA HANZELOVÁ

Život zasvätený kráse

Keď som chcel napísať niekoľko riadkov k významnému životnému jubileu pani Jely Krčmeryovej-Vrteľovej, zrazu ma pochytila neistota, čo možno napísať nové a duchaplné o tejto aktívnej, živej osobnosti, či je to gentlemanské hovoriť o rokoch človeka a tvorivým mladickým zápalom, či znova spomínať početné opusy, ktoré dôverne pozná každý vokalista a kultúrny človek, či je namieste hovoriť, že ešte stále pracuje, že ju vidáme na koncertoch ako jej všestranná činnosť pozorne sleduje všetko čo sa okolo nás deje a čo jej môžeme závidieť všetci z mladšieho pokolenia. A to je vlastne ten moment namiesto formálneho curriculum vitae, ktorý by som v tejto chvíli rád zdôraznil, že dodnes vnímam p. Krčmeryovú-Vrteľovú ako

integrujúcu osobnosť európskej vzdelanosti a kultivovanosti, ktorá budovala pevný most medzi našou mladou rozvíjajúcou sa slovenskou kultúrou a svetovými kultúrnymi hodnotami. Jej vzdelanosť, jazyková kultúra a intelektuálna kultivovanosť, vytvorili základný predpoklad k tomu, aby sa pôvodne ambiciózna speváčka vzdala pôvodnej profesie a vzala do ruky pero, ktorým dôsledne preorala pole nekvalifikovane „zorané“ v oblasti operných libret, kantát, oratórií, a piesní a dala im tvar náležitej tvorivej umeleckej dimenzie. Naša jublantka v tejto oblasti vytvorila základné normy, ktoré pochopiteľne treba vidieť v priebehu doby, historického vývoja, skúseností a osobnej zrelosti. Žánrová a štýlová rovina jej prekladov i vlastnej tvorby je bohatá a mnohovečná, obsahuje bohatý register básnických vyjadrovacích prostriedkov od jemnej subjektívnej lyriky až po expresionisticko-naturalistické skratky. Mnohým skladateľom priamo otvorila oči svojimi jasnými básnickými obrazmi a svojou schopnosťou formulovať spevnosť jazyka umožnila im rozvinúť náš originálny národný melos.

Tvorba pani Krčmeryovej-Vrteľovej i napriek svojmu výraznému jubileu nie je historickým javom, ale pevnou súputníčkou súčasnosti, ktorá podlieha aj dobrovoľnej a vedomej autocenzúre. Neskrývaný záujem o všetko nové, mladé a krásne, je neodmysliteľnou súčasťou jej bytosti. Nekladie ruky na kolena oťažkané vavrínmi. I napriek strastiam i tragickým udalostiam stojí vzpriamene zoči voči životu, ktorý jej dával silu, nádej a vieru. V tvorivej práci našla svoje poslanie a nie povolanie. A tak aj dnes, keď je obklopená vinšami a kvetmi, jej pracovný stôl je pokrytý množstvom rukopisov, nápadov, rozpracovaných tém. A tak aj náš vinš jublantke je vlastne veľmi prosť - želáme jej ďalšie tvorivo plodné roky a pochopiteľne zdravie. Jej prácu naša spoločnosť potrebuje dodnes.

MARIÁN JURÍK

Zdravica jubilantovi

Vážený jubilant, dovoľte mi, aby som Vám zblahoželal k Vášmu životnému jubileu - 80. narodeninám v mene svojom i v mene mojich kolegov v Slovkonzerte. Vážime si Vašu celoživotnú prácu,

ktorou ste sa podieľali na formovaní koncertného života na Slovensku. Osobitne nám, ako pracovníkom slovenskej umeleckej agentúry, je Vaše úsilie vytvárať podmienky pre uplatnenie slovenských koncertných umelcov, i pozornosť, ktorú ste venovali mladým interpretom pri ich vstupe na umeleckú dráhu, či už to bola Prehliadka mladých koncertných umelcov v Trenčianskych Tepliciach, alebo iné príležitosti. Aj Vašou zásluhou má slovenské interpretačné umenie v slovenskom hudobnom živote taký významný zástoj.

Milý pán Váň, želám Vám do ďalších rokov veľa zdravia, radosti, šťastia a spokojnosti. Váš

Franko

Zomrel ALOJZ STUŠKA

Dňa 22. 12. 1993 zomrel v Bratislave vo veku 70-tich rokov Alojz Stúška, bývalý riaditeľ Slovenského hudobného fondu, dlhoročný pracovník Slovkonzertu, zakladajúci člen a prvý vedúci sekretár Slovenskej hudobnej spoločnosti, spoluzakladateľ a tajomník Asociácie učiteľov hudby Slovenska. Takmer päťdesiat rokov sa ako usilovný, vytrvalý a tvorivý organizačný pracovník podieľal na rozvoji slovenskej hudobnej kultúry.

Česť jeho pamiatke!

ZA DOC. IVANOM PALOVIČOM

(13. 1. 1938-12. 12. 1993)

Dlhší čas sme s obavami sledovali jeho zdravotný stav. Farba pokožky a výraz jeho tváre akoby odzrkadľovali v akej miere víťazí zákeľná choroba, nakoľko jej odoláva organizmus. Dnes však už nie je medzi nami. Tá strata bolí a

súčasne núti zamyslieť sa nad jeho životnou púťou. Stretli sme sa na bratislavskom Konzervatóriu v klavírnej triede prof. Kafendovej začiatkom päťdesiatych rokov. Na školu prišiel zo Spišskej Novej Vsi vynikajúco pripravený prof. Magdou Móryovou, ktorej rodinu stihol rovnaký osud ako Palovičovcov vystaňovaných z Bratislavy v rámci smutnej akcie „B“. Pri štarte svojej umeleckej dráhy to nemal ľahké, keďže nepatril k preferovaným kádom. Tento nedostatok musel vyvažovať vynikajúcimi umeleckými výkonmi. A bolo ich neúrekom!

Jeho vzostupná umelecká cesta je nerozlučne spätá s rozvojom slovenského klavírneho umenia v druhej polovici nášho storočia. Na základoch, ktoré získal u popredných osobností nášho hudobného života (u prof. R. Macudzinského študoval súkromne pred vystaňovaním z Bratislavy), u A. Kafendovej absolvoval ako jej prvý absolvent na VŠMU v r. 1963. Pamätám sa na jeho vynikajúci výkon pri interpretácii Ciklerovho Concertína, ktoré prvýkrát uviedol ešte ako študent. Prispeľ k tomu, aby získal možnosť študovať na Vysokej škole vo Viedni u B. Seidlhofera (štipendium viazané na Herderovu cenu prof. J. Ciklera). Medzi konzervatóriom a VŠMU navštevoval rok klavírnú triedu leninského pedagóga M. J. Čaľvina.

Logickým vyústením Palovičovej umeleckej

aktivity bolo angažovanie do pedagogického kolektívu VŠMU (od r. 1968), kde pôsobil plné štyri desaťročie (absolventi, aspiranti).

Stretávali sme sa nielen na koncertoch, ale aj v porotách Interpretačnej súťaže v B. Bystrici, na prehrávkach, pri výberoch mladých adeptov na zahraničné súťaže v pozícii interpret - kritik, ale aj pri akciách VŠMU (pri obhajobách, habilitáciách). Pri poslednom takomto stretnutí začiatkom novembra si ešte plánoval spoločné vystúpenie na koncerte s vynikajúcou detskou dcérou. Nedočkal sa...

Palovičov široký repertoárový záber zo svetovej i domácej klavírnej literatúry, z komornej sféry je zdokumentovaný v rade rozhlasových i gramofónových nahrávok, televíznych snímkov. Ich zásluhou bude jeho umenie s výraznou muzikantskou iskrou, elegantnou brilanciou, technickou suverenitou, príkladným zmyslom pre farebnosť ešte dlho znieť a pripomínať nám ho. Podieľal sa na umeleckom raste domácich, spolupracoval ako kultivovaný a inšpirujúci umelecký partner i so zahraničnými interpretmi. Patril k prvým interpretom tvorby J. N. Hummela, v celom rozsahu našťudoval a propagoval klavírnú tvorbu svojho generáčného druha D. Martinčeka. Na príkladnej úrovni však pripravil aj ďalšie premiéry viacerých slovenských autorov. Bol skvelým klaviristom, citlivým komorným hráčom, dobrým a priamym človekom, s ktorým sa veľmi neradi lúčime. Nezabudneme!

V. ČÍŽIK

ZUZANA MARTINÁKOVÁ

Hudbou do sveta?

MELOS-ÉTOS - 2. ročník medzinárodného festivalu súčasnej hudby

Bratislavská jeseň opäť prebehla v znamení hudobných festivalov. Tradíciou zabehnuté, etablované Bratislavské hudobné slávnosti „uvoľnili“ v novembri koncertné pódia rozbiehajúcemu sa medzinárodnému fóru festivalu Melos-Étos. Azda by sa ponúkalo akési konfrontačné slovo - nie je však v našich úmysloch triediť, hodnotiť, vytvárať paralely... Napokon, na margo BHS vzhľadom k ich dlhoročnej tradícii vyslovili sa už kilogramy slov.

Nuž teda - Melos-Étos. Festival s novou tvárou, iným zacielením. Desiatky skladieb, podujatí s množstvom informácií, paleta interpretov... ozaj - našiel sa taký zdatný a disponovaný jedinec, ktorý dokázal fyzicky obsiahnuť to mohutné spektrum? V snahe priniesť čo možno najkompaktnejší obraz o priebehu festivalu, upustili sme od dielčích reflexií, hodnotení a torzovitých recenzií, zvolili sme formu, ktorú vám ponúkame... R

RETROSPEKCIA

O prvom ročníku festivalu Melos-Étos spred dvoch rokov sa povrávalo i popísalo veľa. Mal svoje pozitíva i negatíva, ako všetko, čo neprebíha v rámci zabehaných regúl. Realizácia myšlienky vytvoriť platformu na poznávanie i konfrontáciu domácej tvorby so zahraničnou si vyžiadala nemalé úsilie i „prvolezecké“ fažkosti, čo som vtedy aj v mojej glose v Hudobnom živote ocenila. Vzdialený bol pre mňa zámer previesť touto cestou „rehabilitáciu“ viac či menej diskriminovaných skladateľov. Za to som si vyslúžila designat „striga v polievke“ (škoda, že som v onom článku, mimochodom zverejnenom až po polroku v Kultúrnom živote, nebola menovaná), ktorá údajne zradila vlastné ideály. Na druhej strane to bolo jediné verejné uznanie môjho dlhoročného záujmu o súčasnú slovenskú hudbu, aj keď sa týkalo len minulosti. Zotrvať ešte pri prvom ročníku Melos-Étos, bolo pre mňa viac ako paradoxné, že sa pod záhlavím etiky použili práve metódy, z minulosti kritizované (odblokováná diskusia počas muzikologického seminára, výber skladieb podľa zásady - ja tebe, ty mne, atď...). O to väčším potešením bol pre mňa druhý ročník tohto festivalu, ktorý prebiehal v znamení vysokej kvality, súmerateľnej s ktorýmkoľvek medzinárodnými festivalmi súčasnej hudby, dôslednej a vydatenej dramaturgii a v neposlednej miere účytnej organizácii prípravy i realizácie. Po dlhoročných skúsenostiach z minulosti v rôznych sférach života, som konečne mala pocit, že ide skutočne o vec a nie o presadzovanie vlastných či niečích záujmov.

PREZENCIA

Druhý ročník medzinárodného festivalu súčasnej hudby Melos-Étos, člen asociácie European Conference of Promoters of New Music, ktorého usporiadateľmi boli Slovenská hudobná únia, Spolok slovenských skladateľov pri SHÚ, Slovenská filharmónia, Slovenský rozhlas, Hudobný fond - Hudobné informačné stredisko a Slovenská televízia, bolo možné zrealizovať vďaka podpory Ministerstva kultúry SR, spolupráce inštitúcií sídliajich v Bratislave - PRO HEL-VETIA, Schweizer Kulturstiftung, Institut

Sopranistka Frances Lynch uviedla Hatríkovu Ponorenú hudbu.

Francais, United States Information Service, British Council, České kultúrne stredisko, Poľské informačné a kultúrne stredisko, Experimentálne štúdi SRo a predovšetkým na základe činnosti Festivalového (V. Bokes - predseda, B. Horváthová, I. Marton, R. Rudolf, I. Valentovič) a Organizačného výboru (S. Ferencová, M. Šuleková, P. Važan). V rámci jedenástich dní (7.-17. 11.) bolo pripravených 24 koncertných podujatí (z toho 19 komorných, 2 symfonické, 2 elektroakustické a 1 zborový koncert) a sprievodné podujatia: Vernisáž a výstava „Výsledky tvorivej dielne Textil“; trojdňový Workshop v oblasti elektroakustickej hudby

Ruský dirigent Andrej Borejko

a využitia computerovej technológie v hudbe za vedenia pracovníkov IRCAM (Institut de recherche et coordination acoustique/musique) Paríž - X. Chabot a A. Mihalič; workshop v oblasti vokálnej techniky, transformácie hlasu prostredníctvom elektronických operácií za vedenia britskej sopranistky Frances Lynch; trojdňové muzikologické sympóziu „Hudba ako posolstvo“ (organizačná príprava N. Hrčková a L. Michalková), ktoré sa konalo za účasti muzikológov zo Slovenska, Čiech, Poľska, Spolkovej republiky Nemecka, Rakúska a Litevska. Už len púhy výpočet napovedá, že zabsolvovať všetky koncerty a podujatia presahovali rámec možností jedinca, čo však ani nebýva zámerom takýchto akcií. Na druhej strane chcem sa vyhnúť nedorozumeniam v súvislosti s mojou recenziou, ktorá žiaľ, odráža len časť festivalu, pričom táto nie je výsledkom osobnostnej selekcie na základe predpokladanej kvality (nezúčastnila som sa koncertov - 7. 11. - 17.00, 8. 11. - 17.00, 11. 11. - 17.00, 13. 11. - 17.00, 14.-17. 11. a sprievodných podujatí).

RECENZIA

V koncertnej dramaturgii prevládali zrejme tri hlavné trendy: 1. dôraz na významných tvorcov hudby 20. storočia (Lutoslawski, Ustvolskaja, Pärt, Gubajdulina, Schnittke, Górecki, Xenakis), 2. profilové koncerty interpretov a súborov (dirigent Arturo Tamayo, čembalistka Elisabeth Chojnacka, sopranistka Frances Lynch, huslistka Tatiana Grindenko a klavirista Alexander Malkus, violončelistka Karine Georgian a bajanistka Elsbeth Moser, bicista Wim Konink, huslista Josef Rissin a klaviristka Olga Rissin-Morenová, klavírne duo Double

Extáza v hudbe - Tatiana Grindenko predniesla Schnittkeho Koncert.

Edge, Sliezské kvarteto, Finnish Radio Chamber Choir, Moving Music Theatre, Agon, Veni, Mladí bratislavskí sólisti, produkčná skupina IRCAM a i.) a 3. dôraz na mladých domácich i zahraničných skladateľov. Nechýbali však ani ďalšie osobnosti nášho storočia ako Cage, Scelsi, Crumb, Feldman, Rzewski, M. Monk, Messiaen, Ligeti, Berio, Boulez, Logothetis, Varèse, Ives, Andriessen, Ferrari, Fernyhoug, Viñao, Weir, Kulenty a tiež slovenskí skladatelia strednej i staršej generácie, pričom sa nezabudlo ani na emigrantov (Kupkovič, Kolman, Mihalič). Uprednostnili sa overené hodnoty - na celom festivale zaznelo len päť premiér, a to skladieb mladých skladateľov (M. Krajčí a P. Zagar z Bratislavy, A. Mihalič z Paríža, M. Pudlák z Prahy a I. J. Psathas z Nového Zélandu).

Začnem tým, čo najviac rezonuje v mojej pamäti - čelistka Karine Georgian, Rostropovičova žiačka a nemecká bajanistka Elsbeth Moser. Znova sa potvrdila známa vec, že skladba doslova oživa pod dobrou interpretáciou a je priam neuveriteľné ako tieto dve umelkyne „narábali“ svojimi nástrojmi. Akordeón napriek desiatkam rokov boja o presadenie sa na koncertných pódioch a existujúcej autentické tvorby z 20. storočia, stále nie je docenený. Elsbeth Moser svojím bajanom (gombíková tastatúra) predovšetkým v skladbe *De Profundis* (1976) Sofie Gubajduliny priam čarovala neslýchané sonoristické kreácie, ktoré bezpochyby nie je možné doceliť na inom nástroji (bajan má oproti organu výhodu v dynamickej flexibilitate, nehovoriac o zvukových možnostiach s „dychom“ pomocou mecha). Aj skladba *In Croce* (1979) - pôvodne pre violončelo a organ) získala touto interpretáciou. *Sedem slov pre violončelo, bajan a sláčikový orchester* (1982) - sedemčastová skladba, duchovne spätá s chorálovou skladbou Heinricha Schütza „Sedem slov nášho drahého Vykupiteľa a Spasiteľa Ježiša Krista“, patrí k vrcholom hudobnej tvorby našej súčasnosti. Gubajdulina je jedným z mála skladateľov, ktorých diela pri využití komplexných výrazových prostriedkov, racionálneho tvarovania a logiky stavby sú zároveň hlbokou duchovnou, aj v zmysle vážnou či religióznou, výpoveďou človeka - umelca (u nás k takým patrí R. Berger a I. Hrušovský). Zážitkom aj pre tých najkritickejších mohlo byť koncertné vystúpenie svetoznámej huslistky Tatiany Grindenko a klaviristu Alexandra Malkusa. Ich program odrážal širokú škálu štýlových smerovaní v hudbe 20. storočia. 2 *nocturnes op. 15* (1926) ruského skladateľa Alexandra Mosolova (1900-1973), ktorý pre svoje názory a „modernistický“ prejav (reprezentant pokrokových umeleckých trendov v Rusku v 20. tých rokoch) patril medzi zakázaných skladateľov. Jeho skladby sú blízke štýlu novej vecnosti, namierenému proti sentimentalizmu romantizmu a nestotožňujúce sa s realizmom socialistickej umeleckej ideológie. Z

ďalších diel to bolo 6 *Melodies for Violon and Keyboard* (1950) Johna Cagea, *Sequenza VIII* pre husle sólo Luciana Beria (1976), *Partita* pre husle sólo (1976) Vladimíra Martynova, *Dikhthas* pre husle a klavír (1980) Iannisa Xenakisa a *Druhá sonáta* pre husle a klavír Quasi una sonata (1968) Alfreda Schnittkeho, ktorou sa prvýkrát po svojom seriálnom období, púšťa na nové pole (vtedy zaváňajúce zakázaným ovocím), polyštylového komponovania. Výsledkom je kompozícia, uvoľňujúca temperament až k typu romantickej virtuóznosti a vášnivosti, pretkaná citátom B-A-C-H, s narázkami na Šostakoviča a tradíciu európskej hudby, a pritom kompaktná, súdržná - rozbíjajúca i stmelujúca zároveň divergentné prvky.

Takpovediac „bombou“ či senzáciou je v posledných rokoch na mnohých svetových scénach 3. symfónia pre soprán a orchester „Symfonia piesní žalosných“ (1976) Henryka Mikolaja Góreckého. Je to hudba, ktorá má charakter modlitby - jednoduchými prostriedkami (diatonické škály, monódia,

Bohdan Warchal s Vladimírom Godárom po premiére jeho Barkaroly

bazálny tonálny pohyb, ľudová melódia, vedomá evokácia tradície európskej duchovnej hudby) tu dosahuje maximálny emocionálny účinok, navodzujúci pocit transcendentna. V Bratislave zaznela v podaní vynikajúcej poľskej sopranistky Ewy Izikowskej a Slovenskej filharmónie pod vedením ruského dirigenta Andreja Borejka. Svojím poslaním stojí blízko dielam Giju Kančeliho, ktorý však v oblasti kompozičných prostriedkov prekračuje primárnu, bazálnu rovinu. Výraznou mierou inšpirovala táto symfónia už krátko po jej vzniku Vladimír Godára, ktorý v oratóriu

pokračovanie na str. 4

Hudbou do sveta?

Dokončenie z 3 str.

Orbis sensualium pictus v mnohom priam preberá Góreckého kompozičné prostriedky i výrazovú estetiku.

Príjemným prekvapením bolo **Arttrio Salomé z Paríža** (vznik 1991); talianska flautistka moravského pôvodu **C. Nováková**, americká violončelista **H. Metzger** a japonská klaviristka **Y. Bertocchi-Hamada**, ktoré do svojho programu zaradilo aj dve premiéry - **Alexandra Mihaliča** z Paríža (nar. 1963, slovenského pôvodu) a **Miroslava Pudlaka** z Prahy (nar. 1961). Kým **Mihaličovo trio Ce 7** je skladbou, ktorá

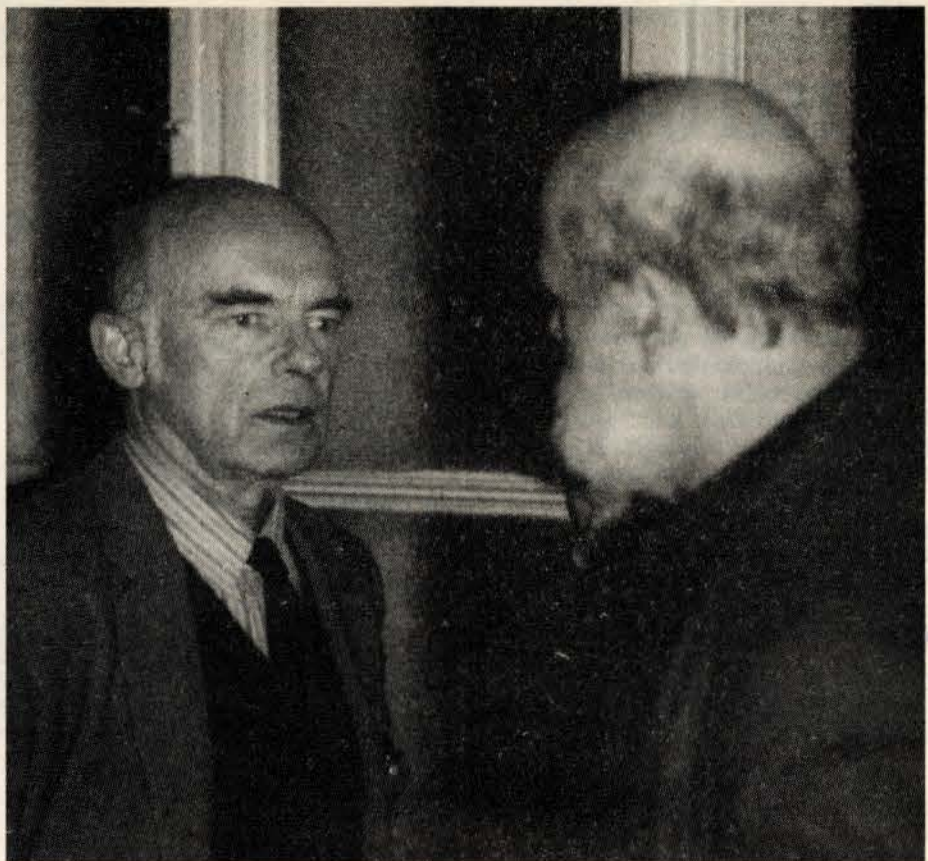
Belgický dirigent Daniel Gazon

nevychýbajú sa výdobytkom avantgardy 60-tych rokov je zacielená na rozpracovanie detailu (zvukových a metroritmických štruktúr i rovnovážneho využitia nástrojov) vo vzťahu k celku, je **Pudlákovo trio The Last Word** temer protipólom (rezignácia, nostalgia, selekcia prostriedkov asociujúca minimalizmus). **Alejandro Viñao** patrí k často hraným skladateľom na svetových scénach. Salomé zaradili do svojho programu jeho **Triple Concerto pre flautu, violončelo, klavír a mg pás**. Skladba je pozoruhodná tým, že mg-pás tvorí computerový part, ktorý narába s digitálnym prepisom nahrávky zvuku uvedených troch akustických nástrojov a kompozične predstavuje na jednej strane partnerský dialóg, na strane druhej rozširovanie zvukových možností flauty, violončela a klavíra. Kompozícia je akousi syntézou výrazového sveta postmodernity, romantickej koncentrantnosti i prostriedkov moderny prvej polovice 20. storočia. Vrcholným zážitkom bola skladba **Vox Balaenae** (1971, Hlas veľryby) od **Georga Crumba**, ktorý

snáď patrí k najuznávanejším tvorcom na svetovej hudobnej scéne. Jeho neobyčajný zmysel pre farebné čítanie, evokujúce zvuky dosiaľ nepočutých nereálnych priestorov, akoby sa dotýkali nerozmerného universa. V tejto skladbe sa Crumb inšpiroval zvukmi veľryb a mora, ktoré priam nadprirodzeným spôsobom vydoloval z amplifikovanej flauty, violončela (čelista hrá aj crotales) a klavíra. **Arttrio Salomé** dotvorilo teatrálny účinok tohto mystického diela (hráči sú v maskách a hrajú v prítmi) zaradením nahrávky veľrybieho hlasu na úvod (postupný príchod) a záver (postupný odchod) skladby.

Moju zvedavosť dopredu vzbudzovalo **trio Moving Music Theatre** z Veľkej Británie, ktoré do svojho programu zaradilo dve **Stockhausenove cyklické diela - Harlequin (1975) a Tierkreis (1976)** - predovšetkým preto, že som už poznala ich iné prevedenia. Napriek tomu, že traja mladí umelci toto zoskupenie vytvorili len pred polrokom, predviedli pozoruhodný výkon. Klarinetista **Ian Stuart** priamo spolupracoval so Stockhausenom a účinkoval v jeho hudobno-dramatických projektoch. **Harlequin**, ktorý bol vytvorený pre **Suzanne Stephens** (Malého Harlequina som v jej podaní zažila v Bruseli t. r.), si vyžaduje enormné nasadenie - trištvrte hodiny klarinetové sólo s gesticko-mimickou a pohybovou kreáciou na javisku. Hudba pozostáva z melodických foriem, ktoré akoby opisovali pohyb a vnútorné rozporenie Harlequina a opačne. Najväčším problémom je udržať napätie skladby a „presvedčiť“ divákov, že to môžu brať naprosto vážne, alebo sa hlasno zabávať - ak chcú. Divadelná verzia pôvodne koncertantnej skladby pre rôzne instrumentálne obsadenia **Tierkreis** je prvým projektom **Moving Music Theater**, vytvoreným v spolupráci s choreografom a producentom **Michaelom Rolnikom**. Dvanásť znamení zverokruhu oživa na scéne s divadelnou dekoráciou (obloha, voda, flóra) v hudobnom i tanečnom stvárnení **I. Stuartom (klarinet, tanec)**, **Francescou Best (soprán, tanec)** a **Paolom Alvaresom (klavír)**. Žiada sa ešte dodať, že sa týmto mladým umelcom podarilo nielen precízne a na vysokej kvalitatívnej úrovni zvládnuť instrumentálne party, ale aj pomerne náročnú, pritom však vtipne a s erotickým podtónom charakter znamení vystihujúcu choreografiu.

Do značnej miery sklamaním bola pre mňa klaviristka **Marianne Schroeder** zo Švajčiarska, ktorej hra bola výrazne ťažkopádna a technika úhozu vyvíjaná kŕčovitým tlakom. Ťažko bolo posúdiť na základe tejto interpretácie skladby ruskej skladateľky **Galiny Ustvolskej (nar. 1919)**, bez ktorej sa v posledných rokoch nezaobíde temer žiadny festival novej hudby. Na profilovom koncerte popri 12 klavírných

Skladatelia v rozhovore - Roman Berger a Ladislav Kupkovič

prelúdiách (1953), Klavírnej sonáte č. 5 (Schroeder) zaznela Sonáta (1952) a Duo (1964) pre husle a klavír (Josef a Olga Rissinovi), pričom sa musím priznať, že ani jedna z týchto skladieb nezanechala vo mne hlbší dojem. Ich zvláštnosť pôsobí akoby zámerným diletantizmom (Ustvolskaja je žiačkou Šostakoviča - nie autodidaktom!), ktorý je navodený nerešpektovaním zákonitostí hudobnej výstavby. Je to hudba naozaj

Poľská sopranistka Ewa Izykowska

ťažko zarditeľná (ako sa píše v bulletine), čo by mi najmenej vadilo, rušil ma však primitivizmus vo vedení a spájaní hlasov, formovom i dynamickom riešení, ktorý vo mne vyvoláva analógiu s naivným výtvarným umením. Manželia Rissinovi realizovali aj **Lutoslawského Partitu pre husle a klavír (1984)** v rámci koncertu venovanom tvorbe tohto „klasika“ hudby 20. storočia. Ich interpretácia napriek nepochybným kvalitám predsa len pripomínala cirkusový výkon, v ktorom dôraz ležal na vonkajšom efekte ako na vyjadrení podstaty skladby. Zaujímavá dramaturgia umožňovala porovnať **Lutoslawského rané diela - Dve klavírne etudy (1941)** až **bartókovského razenia v brilantnej interpretácii slovenskej klaviristky N. Slaničkovej, Variácie na Paganiniho tému (1941)** so **Šostakovičovým nábojom**, ktoré s obdivuhodným nasadením zahrlo, na medzinárodných fórach uznávané, slovenské klavírne duo **A. Solárik a P. Pažický** - s neskoršími vývojovými fázami - **Sláčíkové kvarteto (1964)** v príkladnej interpretácii u nás známeho **Sliezskeho kvarteta**, ktoré patrí k **Lutoslawského najpríznačnejšiemu obdobiu rozvinutého harmonického jazyka s využitím avantgardných techník (bohatá metroritmika, malá aleatorika, sonoristika)**, virtuózne **Sacher Variationen (1975)** v podaní mladého slovenského violončelistu **J. Luptáka**, až po **Epitaph (1979, J. Ďurdina - hoby a O. Šebesta - klavír)**, **Grave (1981, J. Lupták - violončelo a N. Slaničková - klavír)** a spomínanú **Partitu**, v ktorých autor smeruje viac k syntéze klasických motivických a formotvorných prostriedkov.

Súbor **Agon** sa prezentoval v odlišnej koncepcii, v akej ho poznáme z predchádzajúcich rokov. Namiesto meditatívnych, nos-

talgických, či minimalistických skladieb (až na výnimku dvoch verzií **Linárnej partitúry Milana Grygara z r. 1981**) prekvapili presne opačnou orientáciou, ktorá akoby odrážala myšlienkový manifest talianskych futuristov desiatych rokov nášho storočia. K špičkovým výkonom možno zaradiť aj symfonický koncert **Brnenskej filharmónie** pod taktovkou **Artura Tamaya**, ktorí uviedli **Messiaenovo Un sourire (1989)**, **Memento po smrti Mirka Filipa (1974)** od **Romana Bergera**, **Boulezov Don pre soprán a orchester (Julia Mende - soprán)** a skladbu **Jonchaies (1977)** od **Iannisa Xenakisa**, opäť potvrdzujúcu výnimočnosť jeho hudby, ktorá vychádza z matematických princípov i zovšeobecnení, zároveň nerozbíja, naopak, rozvíja vlastnú „hudobnosť“.

Mladý holandský hráč na bicie nástroje **Wim Konink**, ktorý má už za sebou rad vystúpení na mnohých európskych pódioch uviedol na svojom koncerte diela **Xenakisa, Ferneyhougha, Cagea, Oyensa a Rzewského**, z ktorých každá využívala odlišný instrumentár a jeho zvukové možnosti. Pozoruhodná bola skladba **Rzewského**, v ktorej interpret „hrá“, či vyludzuje zvuky na vlastnom a vlastným telom, pričom recituje text jedného listu amerického vojaka (z r. 1966), pojednávajúci o nezmyselnosti vojny vo Vietname.

Peter Zagar

Snímky M. Jurík

PERCEPCIA

Bohatá ponuka sľubovala bohaté zážitky a poznanie aj v prípade ostatných koncertov a podujatí, ktorých som sa nezúčastnila. Chcela by som vysloviť nádej, že ak sa bude festival aj v budúcnosti niesť v znamení špičkovej kvality, verím, že získa čoraz viac domácich i zahraničných záujemcov a pomôže nám prekonať - ešte v minulosti vypestovaný a v súčasnosti dožívajúci - pocit vlastnej menejcnosti. Vykročiť do sveta - predpokladá vlastniť vysoko rozvinutú kultúru. Aj **Melos-Étos** je jednou z ciest... (napísané v Nemecku počas štipendia Alexander von Humboldt - Stiftung)

Zuzana Martináková

Marianne Schroeder

Z KOŠICKÝCH KONCERTOV

25. sezóna Štátnej filharmónie Košice prebieha v dvoch abonentných cykloch. Cyklus A (spolu 13 koncertov) je dramaturgicky náročnejší, cyklus B (6 koncertov) má populárnejší charakter. Oba základné cykly dopĺňajú mimoriadne koncerty (spolu 10 programov), obsahujúce importované telesá, komorné večery, absolventské koncerty a pod.

Bystrík Režucha

Základom A-cyklu je v tejto sezóne súborné uvedenie všetkých Beethovenových symfónií, vrcholiace Deviatou na Košickej hudobnej jari. Popri ďalších symfonických „hitoch“ nájdeme ale v pláne orchestra aj dostatok mien, ktorých zaradenie možno v dnešnej nefahkej návštevníckej situácii považovať za pozitívny dramaturgický čin: Webern, Parík, Bartók, Zeljenka, Hindemith, Stravinskij, Grešák, Martinů a pod.

Na šéfdirigentský post sa vrátil Bystrík Režucha, čím sa pre ŠFK končí obdobie istej menšej stability, a improvizácie a - ako poznáme Režucha - nastáva obdobie systematickej a zodpovednej práce. Staronový šéfdirigent prevzal dirigovanie väčšiny koncertov, ponechajúc pritom v zdravej miere priestor i pre hostí - veríme, že kvalitných. Prvý z nich sa predstavil už na úvodnom koncerte sezóny, 7. októbra - ruský dirigent **Viktor Fedotov**. Postaral sa o mimoriadne razantný a presvedčivý vstup orchestra do jubilejnej sezóny - vedel z neho vyťažiť maximum. V protiklade s niektorými bratislavskými kritikami, kde so ŠFK takisto vystúpil tvrdíme, že inšpiroval jeden z najlepších koncertov orchestra v ostatnom období. **5. symfónia Čajkovského** mala predovšetkým skutočný symfonický „fah“, bola pevne stavebne skĺbená, dramaticky vypointovaná a farebne bohatá. Na veľmi dobrej úrovni boli i sprievody v prvej časti večera - **1. koncert Es dur pre lesný roh** od **R. Straussa**, s fenomenálnym mladým hornistom **Radkom Baborákom** a **Čajkovského 1. klavírny koncert b mol** s **Michailom Legockým** (zaskakoval za mladého ukrajinského pianistu **D. Kosmačova**, ktorý sa na koncert nedostal včas cez hranice, veľmi dobre). Vysoko postavenú hranicu náročnosti otváracieho koncertu budú však asi ďalší dirigenti ťažko prekonávať.

Nepodarilo sa to ani Švajčiarovi **Christianovi Pollackovi** (21. okt.), hoci hlavné dielo večera, **Brahmsova 2. symfónia D dur** bola predvedená veľmi priateľne. Dirigent si dal záležať na sprehľadnení tématickej práce a preukázal i značnú mieru pochopenia pre autorov štýl. Nedá sa to však povedať o prvej

skladbe koncertu, ranej **Symfónii D dur W. A. Mozarta**. Tam chýbali základné atribúty dobrej interpretácie, presnosť súhry a tónová kultúra. Vyšiel z toho akýsi polotovar, fádny a nevýrazný. Dirigent sa predstavil aj ako skladateľ pozaunového koncertu. Bola to dokonca svetová premiéra. Dielo samotné je slohove nevyhranené a tretia časť evokovala dokonca spomienky na socrealistické veľdiela päťdesiatych rokov. Skladbu nezachránila ani vynikajúca hra švajčiarskeho pozaunistu **Johannesa Biglera** a úprimná snaha autora za dirigentským pul-
tom.

Na ďalšom koncerte filharmónie (27. okt.) sa ujal taktovky **Bystrík Režucha**. Po úvodnej **Sibeliovej Finnlandii** zaznela **Komorná symfónia (Liturgická)** od **Tadeáša Salva**. Kompozičný charakter skladateľa vychádzajúceho predovšetkým z poľskej moderny je najvhodnejší predovšetkým na vyjadrenie úzkostných, stiesnených, až tragických nálad - čo sa mu aj v plnej miere podarilo - avšak hudba by mala mať aj iné dimenzie. Finale koncertu tvoril opäť **Čajkovského klavírny koncert b mol**, tentokrát v podaní **Josefa Bulvu**. Keď ho tento sólista hral v Košiciach pred viac ako dvadsiatimi rokmi, staval prevažne na brilancii a rýchlych tempách. Dnes hrá Bulva Čajkovského miernejšie a hlbavejšie, ale súčasne ako by sa bola vytratila jeho tak obdivovaná technická suverenita, takže musel siahnuť pričasto k onomu pre klaviristov spásnemu vynálezu, nazývanému pedál.

Veľmi milé prekvapenie pripravil košickému obecnstvu **mládežnícky orchester z maďarského Miškovca** (28. okt.). Zaujímavá a nekonvenčná bola už dramaturgia večera. Priniesla výlučne anglickú hudbu, skladateľov **T. Bowersa**, **E. Elgara** a **M. Arnolda**. Aj interpretačné výkony orchestra, pozostávajúceho zväčša zo študentov Vysokej hudobnej školy v Miškoveci budili rešpekt a uznanie. Pod taktovkou hosťujúceho anglického dirigenta **Ruperta d'Cruzeho** sa predstavilo teleso ako jednoliaty celok s naprosto vyváženými skupinami a schopnými sólistami za jednotlivými pultami. Ďalší kvalitatívny prvok pridáva nadšenie mladých členov orchestra, ktoré neraz tak chýba v profesionálnych telesách.

Súčasný anglický skladateľ strednej generácie **Timothy Bowers** (osobne prítomný) sa predstavil **Trúbkovou áriou s variaciami**, skladbou napísanou pod dojmom politických zmien vo

Christian Pollack

Veronika Pešková

Snímky archív autora

východnej Európe. Dielo vyžaruje eufóriu a radostné pocity. Exceloval v ňom trúbkar **Róbert Nyikes**. Miškovecká violončelista **Klára Ivánová** dala svoje sily do služieb nefahkého, avšak trochu rozvláčeného a málo kontrastného koncertu pre violončelo a orchester **Edwarda Elgara**. Skladateľ v iných dielach oplývajúci invenciou v tomto prípade akoby bol tvoril v akomsi útlme; pochopili sme prečo je táto skladba pomerne málo frekventovaná.

Záver koncertu tvorila **8. symfónia Malcolma Arnolda**, dielo nesúce všetky typické znaky svojho autora: stručnosť a hutnosť tématického materiálu, vtíp a šarm, neobvykle vynaliezavú instrumentáciu. Symfónia je efektnejšia v tom najlepšom slova zmysle a prívraty sa aj poslucháčovi nevedmi naklonenému hudbe 20. stor., bez toho, že by zľavovala z umeleckých kritérií. Arnold, autor hudby k filmu *Most cez rieku Kwai*, ocenený aj holywoodským Oscarom by si zaslúžil pozornosť aj našich symfonických telies.

Dirigent **Rupert d'Cruze** sa pri svojom mladom veku uviedol ako už skúsený a rozhladený umelec s dobrou a čitateľnou manuálnou technikou a zdravým muzikantským cítením.

Beethovenovský cyklus začala ŠFK na svojom koncerte 4. novembra, s **Bystríkom Režuchom**. Odznala **1. a 2. symfónia** a obe husľové romancy. Dirigentov prístup k Beethovenovi je strohý, miestami azda až chladný, bez romantizujúcich prvkov. Dôraz na presnosť, vyrovnanosť a vôbec korektné zvládnutie partitúry bol v prvom pláne. U prvých dvoch symfónií to azda stačí, ale tak ako sa Beethovenov kompozičný štýl vyvíjal, bude si žiadať u ďalších symfónií vari aj narastajúcu vnútornú zaangažovanosť.

Sólistkou večera bola 17-ročná huslistka **Veronika Pešková**, ďalší výrazný talent najmladšej muzikantskej generácie. Hoci Beethovenove romancy nepredstavujú dake vrcholné interpretačné úlohy, dal sa posúdiť Peškovej pekný, guľatý tón, čistá intonácia i presvedčivý výraz. V názore na Beethovena sa síce s dirigentom trochu rozchádzala, ale výsledok bol akceptovateľný.

Aspoň tolko z prvých koncertov novej sezóny v Košiciach. Zatiaľ, bohužiaľ, prebieha bez väčšieho záujmu obecnstva.

ROMAN SKŘEPEK

Namiesto recenzie

Koncom novembra zažili Košice opravdivý kultúrny sviatok. Uskutočnil sa Medzinárodný festival gréckokatolíckych speváckych zborov (dva koncerty s účasťou telies z Ukrajiny a Talianska) a vzápätí Magistrátom mesta veľkorys koncipovaný Festival sakrálného umenia (slávnostné bohoslužby, výstavy, beseda o literatúre, štyri koncerty, tri divadelné predstavenia). Nie je mojím cieľom uviesť všetky fakty, chcem sa iba krátko - súc ešte v zajatí mnohých silných dojmov - zamyslieť nad duchovným umením.

Umenie môže byť, ak sa mu prizrieme hodne z nadhľadu, hľadajúc podstatu, trojaké. Senzitívne (s dominanciou citu), idealistické (s dominan-

ciou imaginácie) a ideačné (s dominanciou myšlienky). Do tretej skupiny patrí sakrálné, duchovné umenie. Počas tisícročí sa v ňom navŕšilo nepretržené množstvo pamiatok, často štýlovo veľmi odlišných, pretože náboženské umenie smelo siahlo aj do oblasti citu a fantázie. Jedno však ostáva spoločné: vždy ide o zviditeľňovanie či ozvučovanie nadprirodzených právd pomocou krásy. Raffaelova Madona je stelesnená nevinnosť, kým El Greco ju predĺžením tváre a výraznými mihalnicami priam posvetštil. Z toho, čo sme mohli vidieť na Festivale, sa od seba diametrálne líšili ikona Bohorodičky od Miku-láša Klimčáka a ten istý námet v poňatí Ladislava Záborského (v duchu poetického symbol-

izmu postava iba na-črtnutá, bez jasných kontúr, akoby nehmotná). Vždy však cítime aj akýsi podtext, mysteriózne pozadie; tisícero podôb Matky Božej je jedinou variáciou, snažiacou sa zviditeľniť tajomné. Podobne Duch svätý nad vodami L. Záborského (slová z Genezis, prvej knihy Mojžišovho Pentateu-chu) - modrý oceán, modré pozadie a uprostred svetlo bielej vlnovky, rozpätých krídel: ale nie, nie sú to krídla, je to iba maliarov pokus nájsť výtvarný znak pre nezobraziteľné.

Ani v hudbe tomu nie je inak. Pri počúvaní prostých za-riekavaní, staroslovieskych li-turgických zlomkov nás pre-mkla zreteľná bázeň. Hudobné úpravy východného obradu z 18. a 19. storočia od D. Berezovského a celej ukrajinskej školy azda nemajú tú pravú silu posväť-

ného podtextu, ale zato sa vyznačujú väčšou melodickou krásou. Emocionalita priam vyžaruje z Pergolesiho dojímavej Sta-bat Mater. Hudobne najviac využívaným znakom (pravdepodobne umelecky najľahšie dosiahnuteľným) je znak ra-dosti, veselosti, oslavy Pána. Druhá časť omšového ordiná-ria, Gloria, je rovnaká u Bellu i Schuberta. Mimochodom, koncertná premiéra Bellovej Missa pro die Dominica potvrdila, že si azda ešte stále nechceme uvedomiť, akým vlastne bol talentom. Výtryskom radosti boli aj organové Litonies od J. Alaina a Alleluja z Händlovho oratória Mesiaš. Všetky spomínané skladby i mnohé ďalšie sú však adekvátne vnímané iba vtedy, ak sa do nich zahlbíme, ak máme na pamäti ich druhý plán, ak dokážeme počúvať zvučiaci povrch i jeho po-

nornú, v hĺbke vibrujúcu ideačnú silu. Interpreti to vedia, najmä zboroví speváci, vycítiť; ešte viac sólisti (Tatiana Paladiová - opäť máme v Košiciach mladú sopranistku, ktorá by už dnes bola ozdo-bou hociktorej svetovej scé-ny). Ako by, sami dojatí sakrálnym tajomstvom, vyja-vovaným skrze estetické, chce-li v súhlasnom choráli zdôraz-niť - čo dávame, dávame z úprimnosti duše.

„Umenie je schopnosť preliať do architektúry, do hudby, do obrazu, do sochy, do slov čosi z toho, čo je v duši trvalé. Vďaka tomuto „čosi“, sa umelecké dielo stáva nesmrteľným. A hoc prejdú roky, módy, metódy, ono ostáva, lebo má na sebe stopu božskosti. Má v sebe vtlačenú pečať z toho, čo v duši neumiera: a to je samotná duša.“

IGOR PODRACKÝ

Babjakovci v Zrkadlovke

Mestské kultúrne stredisko pripravilo od začiatku decembra niekoľko koncertov, ktoré evokovali atmosféru výnimočnosti či už dramaturgiou, interpretmi alebo samotným prostredím. Na úvod bol v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca večer operných árií **Štefana, Martina a Jána Babjakovcov** (1. 12. 1993). Normálni smrteľníci sa sotva dostali na tento koncert, ktorý bol de facto pre pozvaných či už MKS v Bratislave - alebo spoluorganizátorskou Umeleckou agentúrou S... Faktom je, že stará dobrá Zrkadlová sieň akoby sa svojou rekonštrukciou zmenšila - ale dôvodom sú skôr väčšie kreslá a neobyčajný záujem domácich i cudzincov o prekrásny vynovený Primaciálny palác. Je to v centre mesta atraktívne a dôstojné prostredie na kultúrne a v rámci nich i hudobné podujatia.

Nuž, v takomto napätom, výnimočnom, priam „darovanom“ očakávaní (lístok som dostala vďaka MKS - ale stále som si myslela: „A čo tí zvedavci pred vchodom, ktorých prísna mestská polícia nechcela vpustiť ani na státie?“) sa začal koncert dynastie, ktorú založil sólista bývalého DJGT v Banskej Bystrici - dnes už Štátneho divadla v tomto meste, barytonista (dnes basista) **Štefan Babjak** - otec. Tento vynikajúci sólista, verný banskobystričkej scéne takmer 34 rokov, vychoval pre naše profesionálne operné divadlo zatiaľ dvoch synov - spevákov (15-ročná dcéra študuje na konzervatóriu mezzosopránový odbor) a jeho manželka Terka tiež patrí k dlhoročným členom DJGT... Skrátka - spievajúca rodina. Kvantitu však zvyšuje kvalita. Veď vedľa Babjaka otca je tu syn **Martin**, dnes sólista SND, laureát Pavarottioho súťaže a tenorista **Janko** - sólista banskobystričkej Štátnej opery, zatiaľ najmladší z

Babjakovcov-profesionálnych spevákov. Na klavíri všetkých troch precízne a umelecky pôsobivo sprevádzala **Darina Turňová**. Som rada, že koncert zaznamenala i televízia, lebo fenomén tejto rodiny je iste zaujímavý aj pre širšiu verejnosť.

Najväčšie bremeno vystúpenia čo do počtu čísel niesol na sebe **Ján Babjak**, 25-ročný absolvent Konzervatória v Bratislave (u Marty Beňáčkovej). Jeho ľahký tenor je zatiaľ predurčený na lyrický repertoár. Počiatočná tréma a zodpovednosť ho zväzovali, postupne sa však zbavil neistoty, výšky mal až kovovo isté, ba aj intonácia sa usadila (Alfréd z

Traviaty bol však, veru, nečistý!). Najkrajšie vyšli tomuto talentovanému sólistovi ukážky z jemu primeraného repertoáru - **Nemorino** z Donizettiho Nápoja lásky (potrebuje viac otvorí srdce a cit), **Lenský** z Eugena Onegina a tri talianske piesne - zvlášť **Curtisova** canzonetta **Non ti scordar di me** (s krásnou výškou na záver) a **Bixiova** **Parla mi d'amore**. Janko Babjak potrebuje čo najviac spievať - ale i viesť svoj hlas nielen primárne technicky, no najmä dynamicky tak, aby bol výrazom vnútra človeka a tlmočil všetky čarovné odtiene duše. Tie mladý spevák nesporne má - len sa zatiaľ príliš nechá ovládať vokálnou

sebakontrolou. Je to však jeden z najkrajších mladých hlasov na Slovensku, ktorý azda banskobystrička prevádzka v divadle nezničí predčasnými nadmernými (a mimooborovými) úlohami. Potrebuje veľmi citlivý dozor - snáď mu v tom pomôže aj otec Babjak.

Martin Babjak je erupzívny, dynamický - pritom s kovovou prízvukosťou a veľkou nosnosťou svojho barytonu. Je ako stvorený na operné javisko - od hlasu až po vzhľad a herecký potenciál. To všetko z neho vyžaruje - aj s nesmiernou chuťou tvorí a neustále demonštruje zázrak svojich hlasových daností. Jeho radostná osobnosť nás potešila nielen odpichnutou šampanskou áriou **Dona Giovannio** z Mozarta, v ktorej to šumelo ako v pravom nápoji kráľov, ale aj v **Rossiniho Figarovi z Barbiera zo Sevilie**. To už nie je len spev - ale priam stotožnenie sa s výtržníkom Figarom! Rulády,

rýchle briá - a vzápätí pointovanie legátových fráz, fahaných ako medový motúz popod nos poslucháčov, to je Figaro Martina Babjaka. Najviac si však cením nádherne vystavanú a náročnú **áriu Renata z Maškarného bálu** - veľký hudobný obraz s mnohými náročnými úskaliami techniky aj obsahu. Martin tu načrtnul veľkú dynamickú fresku. Naproti tomu **Verdiho ária Germonta** otca bola prednesená s vyrovnaným pokojom (škoda, že i akoby stlačeným a neotvoreným tónom). Tam kde Martin Babjak dravo vychuduje, má oveľa krajší tón, než tam, kde ho sotto voce tlmí. Na to musí dávať pozor. Je to imponantný a perspektívny hlas, ojedinelý v našej histórii barytonov.

Štefan Babjak otec sa decentne prezentoval v troch ukážkach - v árii **Vodníka z Rusalky**, v árii **Gremina z Onegina** a v **Musorgského** piesni **Blaha**. Pochopiteľne, stále má techniku, ktorá ho drží na scéne už niekoľko desiatok rokov. Jeho príjemná barytonová farba zostala, iba hlas klesol o pár tónov nižšie, a tak spieva basové role (či ukážky z nich). Je to umelec vysokej hudobnej inteligencie, ktorý presne dávkuje kde a koľko môže prikořeníť, aby bol účinok maximálny. Má navyše dušu, ktorá ho nikdy nesklamala - ani v komickom, ani v serióznom repertoári. Krásny bol jeho **múdry Gremín, smutný Vodník** - všetko spievané s takou vnútornou vášňou, že jej človek podľahne, aj keď ráco sem-tam eviduje zradné tremolo, ktoré vyrába nie rozum speváka, ale samotný hudobný nástroj umelca - hlasivky. Vrcholom hereckospeváckej brilancie (aj s troškou naturalizmu v dokreslení obsahu) bola **Musorgského** pieseň. Tu si, veru, museli všetci uvedomiť, aká osobnosť opernej scény (nielen tejto chvíle a koncertného pódia) bol a je **Štefan Babjak**, zďaleka nie „zapadlý vlastenec“ vidieckeho divadla - ale ozajstný „pán umelec“ prvej kategórie. To, že vychoval i synov - spevákov, je krásny dar našej hudobnej kultúre navyše.. **TERÉZIA URSÝNOVÁ**

Štefan, Martin a Ján Babjakovci.

Snímka J. Súkup

Triezvy a vkusný Donizetti

Nie je bez zaujímavosti, že v oživení javiskového odkazu veľikána **belcanta, Gaetana Donizettiho** si udržia prvenstvo - aj pri doterajšej absencii **Lucie di Lammermoor** - operný súbor z Banskej Bystrice. **Tamajšia** štátna opera (to je nový názov divadla po oddelení opery a činohry DJGT) sa k Nápoju lásky prihlásila po 31 rokoch. Návrat bol užitočný z viacerých hľadísk.

Dielo si ideálne rozumie s komornejšími proporciami divadla, súbor je momentálne dostatočne vybavený pre obsadenie sólistických partov a v neposlednom rade každý dotyk s estetickou belcanta znamená pre spevákov vítaný ozdravovací proces. Po viacerých našťudovaniach talianskych oper v pôvodnom jazyku si tentokrát režisér a zároveň nový umelecký šéf Štátnej opery **Branislav Kriška** presadil slovenský preklad. Bude zaujímavé sledovať, či odstup od originálov je súčasťou jeho výhladového programu a tiež, či si divadlo udrží progresívny dramaturgický trend z predchádzajúcich rokov. Nemôžno zabudnúť, že dnešné plné hľadisko je výsledkom príťažlivého aj nekonvenčného repertoáru (ten vo zvyšenej miere prilákal širší okruh kritikov, ktorí zasa zviditeľňovali súbor v médiách) a pomerne kvalitného interpretačného zázemia.

Ostatná premiéra po stránke umeleckej na úspešné inscenácie rozhodne nadväzuje. Potešilo, že **Pavol Tužinský** sa za dirigentským pultom cíti čoraz istejšie, získava potrebnú prax i tvorivý nadhľad. Nápoj lásky potvrdil jeho muzikalitu a odhalil vzťah k špecifickej poetike donizettiovského komického, chúlolistivej v tempových gradáciách a briskných ensembloch. Tužinského

taktovka sa nenechala vyvieť z miery a udržiavala nekompromisný rytmus, aj keď súhra účinkujúcich zavše kolísala viac než je zdravé. Pokiaľ ide o zbor (zbormajster **Branislav Vargic**, resp. **Ivan Mráz**), posilnenie a omladenie sa nedalo prehliadnúť. Z telesa sa stáva tvárny materiál, ktorý treba cizelovať do stále náročnejších polôh.

Bufónne námety nestáli nikdy (okrem prác na VŠMU) v centre pozornosti režiséra **Branislava Krišku**, nemá k nim teda vyhranený vzťah, chválabohu ani šablónu a inšpiruje sa predlohami ad hoc. Nápoj lásky prečítal triezvymi očami, jeho komický náboj ho plne uspokojil, takže necítil potrebu niečo navrstviť, dopovedať. V Kriškovom režisérskom rukopise nemá miesto prehrávanie, nevkus a lacné karikovanie postáv a situácií. Výsledkom je decentný, spontánne sa odvíjajúci tok udalostí, kde k originalnosti inscenácie chýbalo iba trocha viac osobnostného vkladu, či charakteristických nápadov. Výraznejšie k tomu neprispela ani funkčná, no atmosférou dost neutrálna výprava **Aleša Votavu** a **Dušana Krnáča**. Kostýmy **Heleny Bezákovej** sledovali celkový tradičný javiskový tvar.

Pre postavu Adiny má súbor k dispozícii tri domáce predstaviteľky. Premiérový večer patrila **Olge Hromádovej**, sopranistke disponujúcej zvonivým, rezonančným materiálom s potrebným rozsahom a intenzitou tónu, ktorý však býva vo výraze a dynamike trochu chladný. Tentokrát potešilo niekoľko dosiaľ nepočutých mäkkých fráz, pokusy o mezza voce a vládnú legátovú frázu. Pravda, Hromádová by potrebovala svoju slubnú Adinu (neprijemný hlasový lapsus pred záverom z

hľadiska hodnotenia nie je relevantný) vycibriť po stránke interpretačnej.

Prvú veľkú premiérovú príležitosť dostal **Ján Babjak** v úlohe Nemorina. Je to part lyrický, kantilénový, pre začiatočníka vhodný z hľadiska hlasovej hygieny, otvára navyše herecké možnosti. Mladý tenorista využil šancu do tej miery, pokiaľ vys-

tačil s nevšednou prírodnou krásou materiálu, muzikalitou a terajšími technickými dispozíciami. To znamená, že v strednej a nižšej polohe znel jeho hlas plynule, voľne, s priam ideálnou väzbou fráz. Avšak už prechod do vyšších polôh (Nemorino v tomto ohľade nie je neprijemný) mu spôsoboval evidentné ťažkosti, tón sa zúžil, stratil farbu a intonačnú istotu.

Nový sólista súboru **Branislav Jatič** (Dulcamara), basista zo Srbska, je skúsený javiskový typ, suverénny v ovládaní priestoru a situácií. Vlastný zvukový, jadrný, v každej polohe vyrovnaný hlas, ktorý

je objemom a razantnosťou predurčený pre väčšie priestory. Ak zanechal nejaký dlh, tak iba v prísnej disciplíne v ensembloch, čo však môže sávisieť so slovenčinou, v ktorej spieval po prvýkrát.

František Malatínek v roli Belcoreho neoslňal. Mal síce miesta, zvlášť v druhej polovici večera, kde sa mäkká farba a legato jeho lyrického barytónu príjemne počúvala, zväčša však pôsobil matne a spieval s nadmerným vibratom. **Alena Dvorská-Gallová** v postave Gianetty nebola vhodným obsadením.

PAVEL UNGER

Branislav Jatič ako Dulcamara v Nápoji lásky.

Snímka K. Miklóši

Rusalka po prvýkrát v MET

Opera A. Dvořáka Rusalka si na svoje prvé uvedenie na americkom kontinente musela počkať takmer jedno storočie. Nespornú zásluhu a veľa tvorivých síl venovala príprave premiéry, ktorá sa uskutočnila koncom m. r. v New Yorku Iveta Synek-Grouff, ktorá stála i pri uvedení ďalších operných diel českých skladateľov v Amerike. Inscenácia bola prenesená z Viedenskej štátnej opery, takže základný team realizátorov sa z väčšej časti nemenil. Réžiu viedol Otto Schenk na scéne Günthera Schneidra-Siemssena, kostým realizovala Sylvia Strahammer. Jedinú, ale zato podstatnú zmenu sme zaznamenali v osobe dirigenta. Václava Neumanna vystriedal John Fiore - domáci dirigent, v ktorom odborníci vidia nástupcu Jamesa Levina. No práve výber dirigenta, ktorý so slovanskou opernou literatúrou nemá veľa skúseností, sa ukázala ako nesprávna.

Opera, vzhľadom na pomalé tempá, stratila potrebné napätie, pôsobila rozvláčne, zvukovo a farebne fádne. Orchester málo inšpirovaný svojím šéfom hral viac-menej remeselné. Na predstavení 22. 11. spievala titulnú úlohu Gabriela Beňačková-Čapová, ktorá bola jedinou hviezdou večera. Úloha Rusalky patrila jej kmeňovému repertoáru a umelkyňa odovzdala americkému publiku to najlepšie a najkrajšie čo vlastní - krásne sfarbený sýty soprán, znejúci bohato vo

všetkých hlasových polohách, s príznačnou mäkkosťou a ľahkosťou i v tých najexponovanejších miestach.

Žiaľ, ostatní sólisti dosahovali len dobrý priemer a ich obsadenie na scéne MET bolo niekedy prekvapujúce (Cudzia kňažná Janis Martin, Kuchtk - Wendy White).

Stefania Toczynska - poľská mezzosopránistka spievala Ježibabu po prvýkrát rovnako ako Vodníka Paul Plishka. Toczynska pôsobila neisto po hudobnej i hereckej stránke. Paul Plishka síce tieto problémy nemal, ale jeho spevácky výkon tiež nepatril k vrcholným v jeho bohatej a dlhej speváckej kariére. Princa stvárnil Neil Rosenshein, ktorý sa už s touto úlohou stretol na javisku v opere v Houstone.

Výborne zladené boli tri lesné žienky (K. Necker, K. Krasovec, K. Reuter-Foss), ktoré vokálne, pohybovo i herecky zaplnili veľkú scénu MET. Jedna z najkrajších romantických opier pre malých i veľkých sa teda konečne dočkala svojho uvedenia na New-Yorskej opernej scéne, ktorá však trochu podcenila náročnosť tohto krásneho diela a spofahla sa iba na kvalitné výkony dvoch protagonistov (G. Beňačková, S. Kopčák, ktorý spieval prvé tri predstavenia). Predovšetkým ale nezabezpečila dirigenta, pre ktorého by realizácia i naštudovanie tejto opery bolo radosťou a čťou zároveň.

EVA BLAHOVÁ

Zomrel I. S. Kozlovskij

ODIŠLA LEGENDA

V búrlivom predvianočnom premenlivom čase 23. decembra v tichosti odišiel do dejín svetového vokálneho umenia Ivan Semjonovič Kozlovskij, legendárny „sovietsky hlasový fenomén“, ukrajinský tenorista a „spútaný Caruso východu“. Zomrel v Moskve v požití 93. roku svojho života.

Nad touto udalosťou prejdú zrejme mladšie generácie bez povšimnutia, veď mnohým toto meno už asi veľa hovorí nebude. Skutoční milovníci operného umenia a spevu si však uvedomia, že do histórie už nenávratne odišiel jeden z najväčších spevákov nášho storočia, ktorému obmedzený moskovský direktívny režim úmyselne neumožnil slávu západných kolegov.

Ivan Kozlovskij sa narodil 11. marca 1900 v ukrajinskej dedinke Marjanovka pri Poltave. Hudobné vzdelanie nadobudol na kievskom konzervatóriu u N. V. Lysenka a J. Muravjevovej. V roku 1920 debutoval na opernej scéne v Poltave, v roku 1924 bol angažovaný v Charkove a 1925 v Sverdlovsku. Od roku 1926 bol vyše tridsať rokov prominentom Veľkého divadla v Moskve a vôbec špičkou celej vtedajšej vokálnej reprezentácie. Kozlovského spevácke umenie žilo predovšetkým na domácich operných scénach a koncertných pódioch. Kým v mladosti chodil po vlasti s vlastnou opernou skupinou, ktorá nie raz zažiarila modernou až avantgardnou inscenáciou, ako sólista Veľkého divadla stal sa hviezdou, ba dokonca objektom kultového zbožňovania. Kozlovskij bol takmer nedotknuteľnou osobnosťou a pri

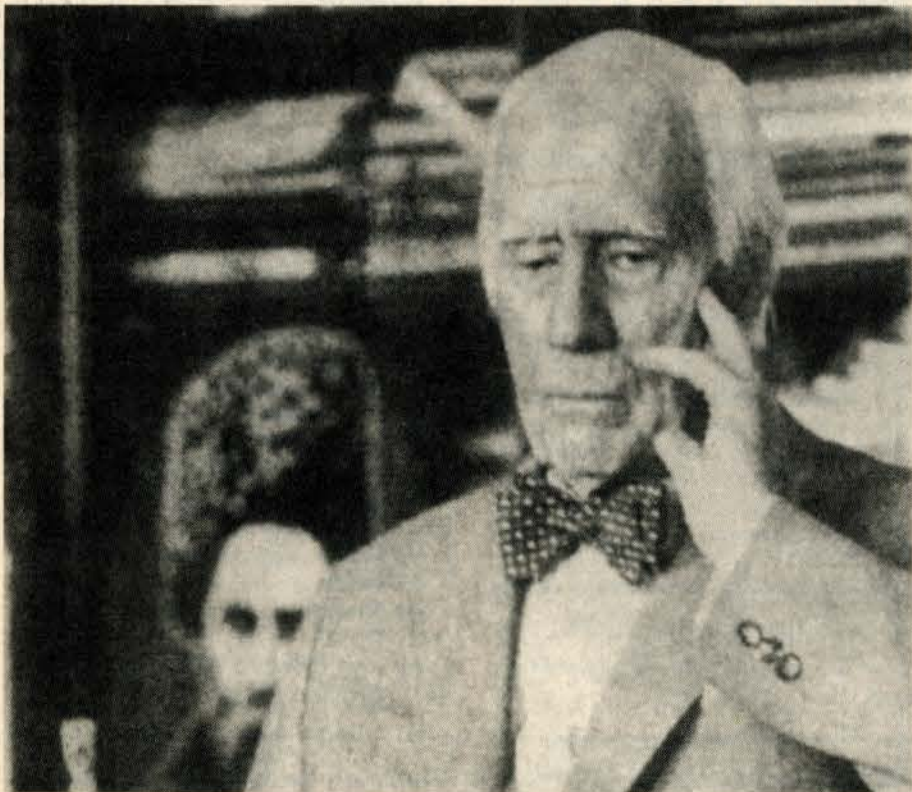
jeho vystúpeniach vchod na javisko býval posiaty kvetmi. V koncertnej sieni konzervatória mal vždy vyhradené osobitné miesto.

Kozlovského repertoár siahla od Rossiniho Almavivu, cez Wagnerovho Lohengrina až k Rudolfovi v Pucciniho Bohéme. Od jeho príchodu do Veľkého divadla rýchlo sa stal vedúcou osobnosťou, dôstojným nasledovníkom slávneho L. Sobinova a rivalom S. Lemeševa. Neprekonateľným sa stal v ruskom repertoári a najmä vo svojej životnej roli Jurodivého v Borisovi Godunovovi. Túto jeho kreáciu často napodobňovali speváci v celej Európe.

Výstižnú dobovú charakteristiku Kozlovského podal dirigent Pazovskij, ktorý s ním často spolupracoval. Okrem iného konštatoval: „Ľahko plynúci, sýty mladý hlas, hlboká a vnímavá muzikalita, majstrovská schopnosť citlivo reagovať na akýkoľvek hudobný štýl, charakterizovali I. S. Kozlovského. Jeho spev bol dokonale prostý, ľudský a pravdivý, mal v sebe nevyhnutné charakteristické črty ľudového typu, nevyskytoval sa však v ňom neumelecký naturalizmus a všednosť“.

Hoci Kozlovskij odišiel z aktívnej umeleckej činnosti už dávnejšie, jeho umenie je prítomné na množstve gramofónových nahrávok (ako aj vo filme Boris Godunov), ktoré obsahujú takmer celý jeho repertoár.

MARIÁN JURÍK

I. S. Kozlovskij

Nový časopis pro vážnou hudbu a jazz

Rozhovory se známými osobnostmi
Aktuální informace z koncertního života
Soutěž Zlatá Harmonie s lákavou výhrou pro čtenáře
Nové kompaktní disky na našem trhu
Programy koncertů a festivalů

Cena jednoho výtisku je 24 Kč.
Předplatitelům poskytujeme 15% slevu.
Časopis si můžete objednat na adrese:
Vydavatelství MUZIKUS
Přístavní 18, 170 00 Praha 7, tel: 80 87 80

Pozn.: Časopis si můžete objednat aj na Slovensku. Cena jedného výtlačku je tiež 24 Sk.

JOSÉ CARRERAS OPÄŤ NA SLOVENSKU!

Kde?

Od januára 1994
na stránkach
dvojtyždenníka
HUDOBNÝ ŽIVOT

Slávny tenorista rozpráva o svojom živote, stretnutiach s najvýznamnejšími osobnosťami svetovej hudby, ale aj o svojej ťažkej chorobe a šťastnom návrate na dosky, ktoré znamenajú svet. Pútavé čítanie na pokračovanie vám ponúka dvojtyždenník HUDOBNÝ ŽIVOT.

HUDOBNÝ ŽIVOT vám ponúka informácie z hudobného života na Slovensku i zo zahraničia.

Objednávka HUDOBNÉHO ŽIVOTA - vhodný darček pre vaše deti, priateľov a známych.

Objednávam si ks časopisu HUDOBNÝ ŽIVOT na adresu:

Meno:

Ulica: Miesto:

PSČ:

Dátum: Podpis:

Objednávku pošlite na adresu: HUDOBNÝ ŽIVOT, Špitálska 35, 815 85, Bratislava

Celoročné predplatné 96 Sk. polročné 48 Sk.

OBJEDNÁVKA

ÚSPECH MALÝCH BRATISLAVČANOV

Základná umelecká škola na Štefánikovej ulici v Bratislave sa skontaktovala s Viedenskou Musikschule - Döbling, Pantzergasse 25 a zorganizovali spoločne 2 výmenné koncerty žiakov. Sympatická je tradícia „muzicovania“ aj starších študentov v žiackych orchestroch vo Viedni, čo prirodzene stimuluje ich mladších spoluhráčov.

Hoci viedenská hudobná škola nemá tanečný odbor, koncom minulého roku zorganizovali vo svojej veľkej sále predstavenie bratislavských tanečníkov, ktorí viedenským kolegom a divákom predstavili profil svojej práce.

Žiaci 4. až 7. ročníka sa predstavili choreografiami ľudových tancov v choreografii p. uč. Vaňovej a vedúcej tanečného odboru E. Žitňanovej. Náladu jazzového tanca priniesli na javisko žiačky v tanci *Muzikál* v choreografii p. Puobišovej. Program dopĺňali dvaja vynikajúci hudobníci: huslista Š. Buga a klaviristka Z. Vizváryová, ktorá sa v novembri zúčastnila Medzinárodnej klavírnej súťaže v Ústí nad Labem.

A ešte zaujímavý postreh! U detí vzrástla zodpovednosť za svoj výkon a ich výsledky na hodinách sú oveľa kvalitnejšie.

- G -

Slovenský katolícky spevácky zbor ADOREMUS so sídlom vo Vrábľoch v rámci Festivalu sakrálneho umenia v Košiciach dňa 25. novembra 1993 uviedol so Štátnou filharmóniou Košice v koncertnej premiére dielo Jána Levoslava Bellu - *Missa pro die Dominica Es dur* pre sóla, miešaný zbor, organ a orchester (dirigent: Barry H. Kolman - USA, sólisti: T. Paládiová, D. Šlepkovská, I. Pasek, P. Mikuláš, organ: P. Pavlík).

Omšu so zborom našťudovali pri príležitosti 150. výročia narodenia skladateľa Jána Levoslava Bellu zbormajstri prof. Anton Kállay a Ivica Barátková. Premiéra sa uskutočnila s finančným príspevkom štátneho fondu kultúry Pro Slovakia.

(J. V.)

Live on stage: The sound of business.

Jakmile se ve Frankfurtu opět koná největší hudební veletrh na světě, hlásí se o slovo business podle not.

Opět tu bude prezentovat daleko přes 1000 vystavovatelů ze 40 zemí svou jistě nejobsáhlejší nabídku hudebních nástrojů, profesionální osvětlovací a zvukové techniky, hudebních doplňků, knih a not, computer hardware a computer software. Velká přehlídka na téma „DIGITAL AUDIO“

bude navíc informovat o možnostech a vývojových trendech v oblasti elektronických médií. Další informace obdržíte po předložení kupónu na adrese: RAPID a.s., ul. 28. října 13, 112 79 Praha 1, tel. (02) 24 23 01 04, fax. (02) 2 32 75 20.

Pro obchodní zájemce je veletrh otevřen ve dnech: 16. – 18. března 1994.
Pro veřejnost: 19. a 20. března 1994.

Jméno	Musikmesse 1994
Ulice	
PSC/Misto	

Sounds like business
Frankfurt am Main, 16. – 20. 3. 1994

19. január
SND Bratislava - P. I. Čajkovskij: Luskáčik (19.00)
SF Bratislava, Moyzesova sieň - A. Pärt, L. v. Beethoven, D. Šostakovič: Moyzesovo kvarteto (19.00)
ŠD Košice - M. Kořínek: Ako išlo vajce na vandrošku (10.00)
NS Bratislava - L. Tolcsy: Evanjelium o Márii (19.00)
20. január
SND Bratislava - G. Verdi: Nabucco (19.00)

ŠD Košice - Snehulienka (10.00)
Štúdio Smer - S. Prokofiev: Peter a vlk (10.00)
ŠO B. Bystrica - G. Puccini: Madame Butterfly (17.00)
21. január
SND Bratislava - J. Offenbach: Hoffmanove poviedky (19.00)
SF Bratislava - C. Debussy, H. Widmer, J. Haydn, E. Henz-Diemand, dir. R. Tschupp (19.30)
22. január
SND Bratislava - G. Bizet: Carmen (19.00)
23. január
SND Bratislava
ŠD Košice - Snehulienka (14.30)
24. január
SND Bratislava - J. Strauss: Netopier (19.00)
25. január
SND Bratislava - P. I. Čajkovskij: Eugen Onegin (19.00)
ŠD Košice - Nitra - J. Strauss: Cigánsky barón (19.00)
NS Bratislava - R. Wright, G. Forrest: Grandhotel (19.00)
ŠO Banská Bystrica - T. Frešo: Martin a slnko (18.30)

Lučenec MKS - J. Quanz, J. S. Bach, Giuliani, Almeida; D. Šebestová-Zsapková, J. Zsápka
26. január
SND Bratislava - Balet, balet, balet (19.00)
NS Bratislava - Wright, Forrest: Grandhotel (19.00)
ŠD Košice, Hlohovec - J. Strauss: Cigánsky barón (19.00)
Piešťany, Kongr. hala - Moyzesovo kvarteto
Beethoven, Šostakovič, Zeljenka (19.30)
27. január
SND Bratislava - G. Verdi: Otello (19.00)
NS Bratislava - Wright, Forrest: Grandhotel (19.00)
ŠD Košice, Piešťany - J. Strauss: Cigánsky barón (19.00)
ŠF Košice - I. Zeljenka, C. Saint-Saëns, A. Dvořák, M. Eizenholz, A. Šestáková (19.00)
ŠO Banská Bystrica - G. Donizetti: Nápoj lásky (18.30)
ŠKO Žilina - Organovo-zborový koncert (19.00)
A. Bárta, ŽMZ - S. Sedlický
Nové Mesto n. V. - M. Pivka - klavírny recitál

MsKS - Haydn, Chopin, Liszt, Schumann (18.00)
Bratislava
Zichyho pal. - Hudba v našej rodine (1. koncert) (17.00)
SF Bratislava - Haydn, Mozart, Hindemith; Fou Ts'ong, dir. O. Lenárd
28. január
SND Bratislava - W. A. Mozart: Divadelný riaditeľ
Záhradníčka z lásky (19.00)
SF Bratislava - program ako 27. 1.
Moyzesova sieň SF - Koncert romantickej piesňovej tvorby (19.30)
Jard van Nes mezzosoprán
Roger Vignoles, klavír
29. január
SND Bratislava - Čajkovskij: Luskáčik (19.00)
Verdi: La Traviata (19.00)
NS Bratislava - Tolcsy: Evanjelium o Márii (19.00)
ŠD Košice - Cyrano z predmostia (19.00)
30. január
NS Bratislava - Tolcsy: Evanjelium o Márii (19.00)
Mirbach Bratislava - Moyzesovo kvarteto, S. Zamborský (10.30)